

Nad posledním číslem Vesmíru (květen '11)

Časopis Vesmír čtu již desítky let; donedávna jsme jej objednávali společně s otcem, který zemřel před 3 lety ve věku 96 let. Byl vzděláním právník, ale rozvoj vědeckých oborů od svého mládí stále sledoval. Já sám jsem vystudoval fyziku, ale už řadu let v oboru nepracuji. V důchodu se věnuji činnostem, na které dříve nebyl čas – psaní, hudbě, zahradě apod.

V záhlaví Vesmíru mě vždy zarazí slova „časopis akademické obce“. Jako by to měl být časopis profesionálních badatelů a vysokoškolských učitelů, jejichž jména jsou ověšena akademickými tituly. O problémy vědy se přitom zajímá i řada vzdělaných „laiků“, pracovníků z nejrůznějších oborů či „amatérských badatelů“. Mezi takové kdysi patřil i Albert Einstein, když pracoval na patentním úřadě. Nové poznatky často vznikaly mimo půdu vědeckých institucí a přes jejich odpor – viz třeba Schliemanův objev starověké Tróje. Měl jsem tu čest pracovat v akademickém prostředí celkem čtyřikrát, ale vždy jsem po kratší době (1-2 roky) odešel; pracovní vztahy neodpovídaly vůbec tomu, co si může člověk představit pod pojmem „akademická půda“ – vzájemná úcta, svobodomyslnost apod. Spíše to mělo co dělat s mafiánstvím a někde i šikanou. Ale možná jsem měl smůlu... Moderní bádání se neobejde bez velkých investic a ústavy jsou nezbytné. Mělo by se ale dělat všechno pro to, aby nevzniklo „skleníkové“ prostředí, kde bují různé nezdravé tendence. V Německu proti tomu bojují např. tím, že zvou na stáž odborníky ze zahraničí¹.

Populárně vědecké časopisy by měli číst hlavně učitelé, aby si udržovali vědomosti na úrovni doby; během svého 13letého učitelského působení jsem se ale s něčím podobným nesetkal. Učitelé jsou přetíženi množstvím výukových hodin i administrativních povinností. Jelikož mezi učiteli dnes převažují ženy, které jsou navíc zatíženy výchovou dětí a starostí o domácnost, je těžké očekávat, že by ve volném čase vedly zájmové kroužky, psaly učebnice apod. Pro muže je učitelský plat málo atraktivní – rodinu z něho neuživí.

Z tradičních témat vybočuje článek Petra Drkuly „*Tradiční pouto mateřského hlasu*“. Jestliže se při srovnávacích průzkumech nedávno zjistilo, že české děti špatně rozumí psanému textu, jistě na to má vliv i absence hudební výchovy. Zpěv byl odedávna součástí školní výuky – kantor= zpěvák. Každý učitel musel dříve ovládat nějaký hudební nástroj. Hudba stimuluje i rozvoj všeobecných duševních schopností. Z toho vychází i výuka na některých amerických univerzitách², kde se vedle exaktních oborů studuje i hra na housle a podobně.

Zpěv je také vhodným doplňkem při výuce jazyků; je totiž lokalizován v jiné části mozku než řeč. Lidé, kteří zadržují při řeči, mohou bez problémů zpívat. Jsou dokonce lidé, kteří vlivem poškození mozku nemluví, ale zpívat dovedou.

Jiným vlivem, který asi zhoršuje chápání textu, je jazyk některých učebnic. Jsou často psány vědeckými pracovníky bez pedagogických zkušeností, texty jsou nezáživné, často skoro nesrozumitelné. Jednou jsem byl požádán, abych vysvětlil 14letému chlapci, co je to *elektronová afinita*. Nerozuměl tomu ani ředitel, který je učil.

S pozdravem

Ing. Jan Matys

damurist@centrum.cz

www.technologie-kvalita.cz/honza

¹ Jednou jsem takové příležitosti využil – jako amatérský hudebník

² Kupř. na Cornell University